

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
RESİM BÖLÜMÜ

MEKANLARARASI GEÇİŞ/GEÇİT OLARAK EŞİK

(DİPLOMA PROJESİ KAPSAMINDA HAZIRLANAN ARAŞTIRMA VE UYGULAMA RAPORU)

Hazırlayan:
Ümmühan KILIÇ

Yöneten:
Prof. Fevziye EYİGÖR PELİKOĞLU

Erzurum-2025

İÇİNDEKİLER

sayfa

1. BÖLÜM: ARAŞTIRMA RAPORU

1.1. Mimarlıkta ve Psikolojide Eşik Algısı.....	1
1.1.1. Kapı Eşiği Etkisi.....	3
1.1.2. Victor Turner ve Liminalite Kuramı.....	4
1.1.3. Algısal ve Duygusal Geçiş Mekânı Olarak Eşik.....	7
1.2. Sanatta Eşik Teması.....	8
1.3. Eşik Temasını Ele Alan Sanatçılar ve Örnek Eserler.....	13

2. BÖLÜM: UYGULAMA RAPORU

2.1. Uygulamanın Yapılış Gerekçesi.....	20
2.2. İçerik ve Biçime Yönelik Saptamalar.....	21
2.3. Uygulamanın Düşünsel Yönü.....	22
RESİMLER.....	23
KAYNAKÇA.....	36
ÖZGEÇMİŞ.....	37

2.BÖLÜM: UYGULAMA RAPORU

2.1. Uygulamanın Yapılış Gerekçesi

Bu çalışmanın gelişim süreci, mimaride genellikle dikkate alınmayan, fakat hayati olarak işlevsel ve simgesel bir anlam taşıyan "kapı eşiği" kavramının sanatsal bağlamda incelenmesiyle şekillenmiştir. Eşik, sadece iki alanı bağlayan bir geçiş noktası değil; aynı zamanda bireyin zihinsel, duygusal ve fiziksel duruşlarını etkileyen önemli bir aralık temsil etmektedir. Bu açıdan, eşik kavramı hem fiziksel bir nesne olarak hem de bir metafor olarak birçok katmana sahiptir. Uygulamanın ana sebebi, bu çok katmanlı yapıyı görünür hale getirmek; izleyiciye sadece bakılacak bir alan değil, aynı zamanda deneyimlenmesi gereken bir geçiş alanı sunarak eşik konseptini yeniden değerlendirmektir. Çalışmada "geçiş", yalnızca bir konum değişikliği değil, aynı zamanda bir dönüşüm süreci olarak ele alınır. Bu çerçevede eşik, bireyin hem mekânda hem de varoluşsal düzeyde bir değişim yaşadığı bir ara alan olarak nitelendirilir. Projenin tasarımında kullanılan üçgen prizma şekli, geçici, geçirgen ve sınırdan olma durumunu temsil eder. Üçgen, yapısal olarak hem sağlam hem de geçici bir yapıya sahiptir. Barınak, çadır veya kutsal alanlar imajını çağrıştıran bu form, izleyiciye koruma duygusu verirken onu içerisi ve dışarıları arasındaki sürekli bir gerilimde tutar. Bu açıdan yapı, katı mimari sınırlardan öteye geçerek deneyimsel bir ara yüz oluşturur. Yapının yüzeylerine uygulanan soyut geometrik şekiller, yapının sabitlik algısını bozan mimari parçalanmışlık hissini uyandırır. Bu parçalanmalar; bireyin fiziksel geçişinin yanı sıra zihinsel bir dönüşüm yaşamasını da sağlar. Böylece uygulama, eşik olgusunu sadece temsil eden değil, aynı zamanda beden yoluyla deneyimlenebilen aktif bir sanat nesnesine dönüştürür. Uygulamanın üretim süreci, kavramsal temel ile fiziksel forma geçişi içerdiğinden sadece estetik bir tasarım süreci değildir; aynı zamanda düşünsel bir üretim sürecidir. Bu bağlamda her yapı unsuru –şekil, malzeme, yüzey tasarımı– eşik fikrini pekiştirmek amacıyla bilinçli olarak seçilmiş ve mekânla entegrasyon sağlanmıştır. Böylelikle sanat eseri, yalnızca bir nesne olarak değil; bireyin kimlik durumlarıyla yüzleştiği, duraklayıp yeniden yön bulduğu bir deneyim alanı olarak konumlandırılmıştır.

2.2. İçerik ve Biçime Yönelik Saptamalar

Çalışmanın kavramsal çerçevesi, eşik kavramının çok boyutlu doğasına odaklanırken; biçimsel kurgusu bu kavramın izleyici üzerindeki etkilerini görselleştirmeye ve bedenselleştirmeye yöneliktir. İçerik ve biçim, bu bağlamda birbirinden bağımsız iki unsur değil; karşılıklı olarak birbirini besleyen ve dönüştüren bir yapıdadır. Yapının üçgen prizma formu, hem içe dönük hem de dışa açık bir mekân yaratır. Bu form, doğası gereği bir yön tayin etmez; yani giriş ya da çıkış kavramlarını sabitlemez. Bu durum izleyicinin yapı ile kurduğu ilişkiyi yönsüz ve açık uçlu kılar. Dolayısıyla yapıt, yalnızca tek yönlü bir geçiş değil, her yönden girilip çıkılabilecek, çok yönlü bir etkileşim alanı sunar. Bu da biçimsel olarak eşik kavramının “kesin sınırlar barındırmayan”, akışkan doğasını yansıtır. Yüzeylerdeki soyut geometrik düzenlemeler, mimari mekân parçalarının parçalanmış ve yeniden inşa edilmiş hâllerini çağırır. Bu yüzeyler, sabit bir perspektif sunmaz; farklı açılardan bakıldığında değişen derinlik, yön ve biçim hissi yaratır. Bu, eşikte bulunma hâlinin belirsizliğini, yönsüzlüğünü ve geçiciliğini görselleştirir. Aynı zamanda bu yüzeyler, izleyicinin mekânsal algısını sabit bir çerçeveden çıkararak sürekli yeniden kurmasını sağlar. Bu da biçimin, içerikteki geçiş ve dönüşüm temasını desteklediğini gösterir. İçerik açısından çalışma, bireyin fiziksel mekânla kurduğu ilişkiden çok daha öteye geçer. Eşik burada, bir tür düşünsel ve duygusal geçiş alanı olarak işlev kazanır. Geçmişten kopmak, yeniye adım atmak, belirsizlikle yüzleşmek gibi durumlar, eşikte yaşanan içsel dönüşüm süreçleridir. Bu yönüyle eşik, yaşamın kritik dönemeçlerini temsil eden bir kavram hâline gelir. Çalışma bu içeriği, fiziksel bir yapıyla somutlaştırarak izleyiciyi bu dönüşüm sürecine doğrudan dahil eder.

Yüzeylerdeki çizgiler, katmanlar ve renk alanları, yalnızca estetik bir düzenleme değil; aynı zamanda mekânsal parçalanmışlık, içsel çatışma ve yeniden yapılanma gibi psikolojik süreçlerin temsili olarak da okunabilir. Renklerin kontrollü kullanımı; doğal ahşapla yüzeydeki yapay formlar arasında kurulan karşıtlık, bireyin içsel geçiş hâllerinin estetik bir temsiline dönüşür. Bu bağlamda eşik, bireyin dış dünyadan içe dönmesi, içsel olarak yeniden yapılanması ve ardından yeniden dışarıya yönelmesiyle ilgili bir süreci temsil eder. Sanat yapıtı, bu süreci biçimsel olarak kurgularken içeriksel olarak da izleyiciyi bu dönüşümün bir parçası hâline getirir.

2.3.Uygulamanın Düşünsel Yönü

Çalışmanın düşünsel yönü, eşik kavramının mekân, kimlik, zaman ve deneyim gibi olgularla kurduğu ilişkiye odaklanır. Eşik, bu bağlamda yalnızca bir geçiş alanı değil; aynı zamanda bir sorgulama ve dönüşüm düzlemidir. Bu yönüyle eşik hem mimari hem de varoluşsal bir aradalık alanıdır. Düşünsel temelde bu kavram, sanatın yalnızca temsil etme işlevini değil, aynı zamanda dönüştürme ve sorgulatma potansiyelini de gündeme getirir. Eşiğin tanımlanamayan, sabitlenemeyen doğası, bireyin kimlik arayışındaki geçici hâlleriyle örtüşür. Bu geçici hâl, Victor Turner'ın tanımladığı liminalite kuramında olduğu gibi, bireyin alışıldık olanla bağını kopardığı ve henüz yeniye dahil olmadığı bir “aralık” evresine karşılık gelir. Bu aralık, sanatta düşünsel olarak en verimli alanlardan biridir; çünkü burada dönüşüm mümkündür, anlamlar yeniden kurulabilir ve sabit yargılar askıya alınabilir. Bu yapı, izleyiciyi yalnızca fiziksel değil, zihinsel olarak da bu liminal alanın içine davet eder. İzleyici, yapının içinde veya çevresinde dolaşırken, kendi varlığı ile mekân arasında sürekli bir konum değişikliği yaşar. Bu deneyim, mekânın sabit olmadığı; aksine, bireyin ona yüklediği anlamlarla sürekli yeniden üretildiği düşüncesini pekiştirir. Aynı zamanda çalışma, sanatın “tasarlanmış gerçeklikler” sunma gücünü de sorgular. Ahşabın doğal dokusu ile soyut mimari formlar arasında kurulan karşıtlık, doğallık ile yapaylık; içgüdü ile kurgu arasındaki sınırları da tartışmaya açar. Bu tartışma, bireyin çevresiyle kurduğu ilişkinin ne kadarının kendiliğinden ne kadarının toplumsal ve kültürel olarak kurgulanmış olduğunu sorgulama imkânı verir. Sonuç olarak, bu yapıt düşünsel düzeyde bireyin “eşikte olma” hâlini çok boyutlu bir biçimde ele alır. Kimlik, yön, mekân ve zaman gibi temel kavramların sabitlenemezliğini görünür kılar. Sanat yapıtı böylece yalnızca estetik bir form değil, düşünsel bir soruşturma alanı olarak konumlanır.

RESİMLER

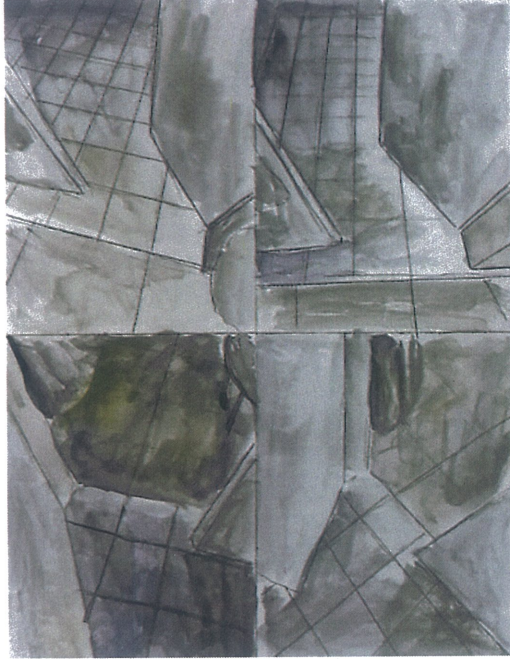
Görsel 2.1.Ümmühan Kılıç, “Geçişler”, k.ü.kolaj ve karışık teknik, (50x35 cm), 2024

Görsel 2.2.Ümmühan Kılıç, “Geçiş”, k.ü.kolaj ve karışık teknik, (50x35 cm), 2024

Görsel 2.3. Ümmühan Kılıç, “Geçitler I”, k.ü. suluboya, (21,0x29,7 cm), 2023

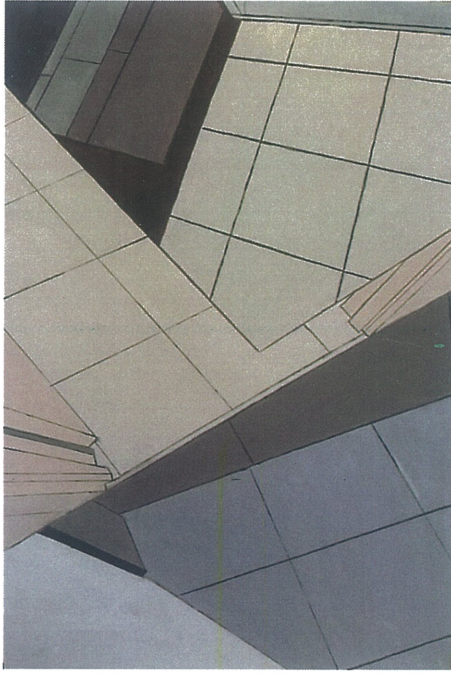
Görsel2.4. Ümmühan Kılıç, “Geçitler II”,k.ü.suluboya, (21,0x29,7 cm), 2023

Görsel 2.5. Ümmühan Kılıç, “Geçiş serisinden”, k.ü. yağlı boya, (70x 50 cm.), 2024

Görsel 2.6. Ümmühan Kılıç, “Geçiş serisinden”, k.ü. yağlı boya, (70x 50 cm.), 2024

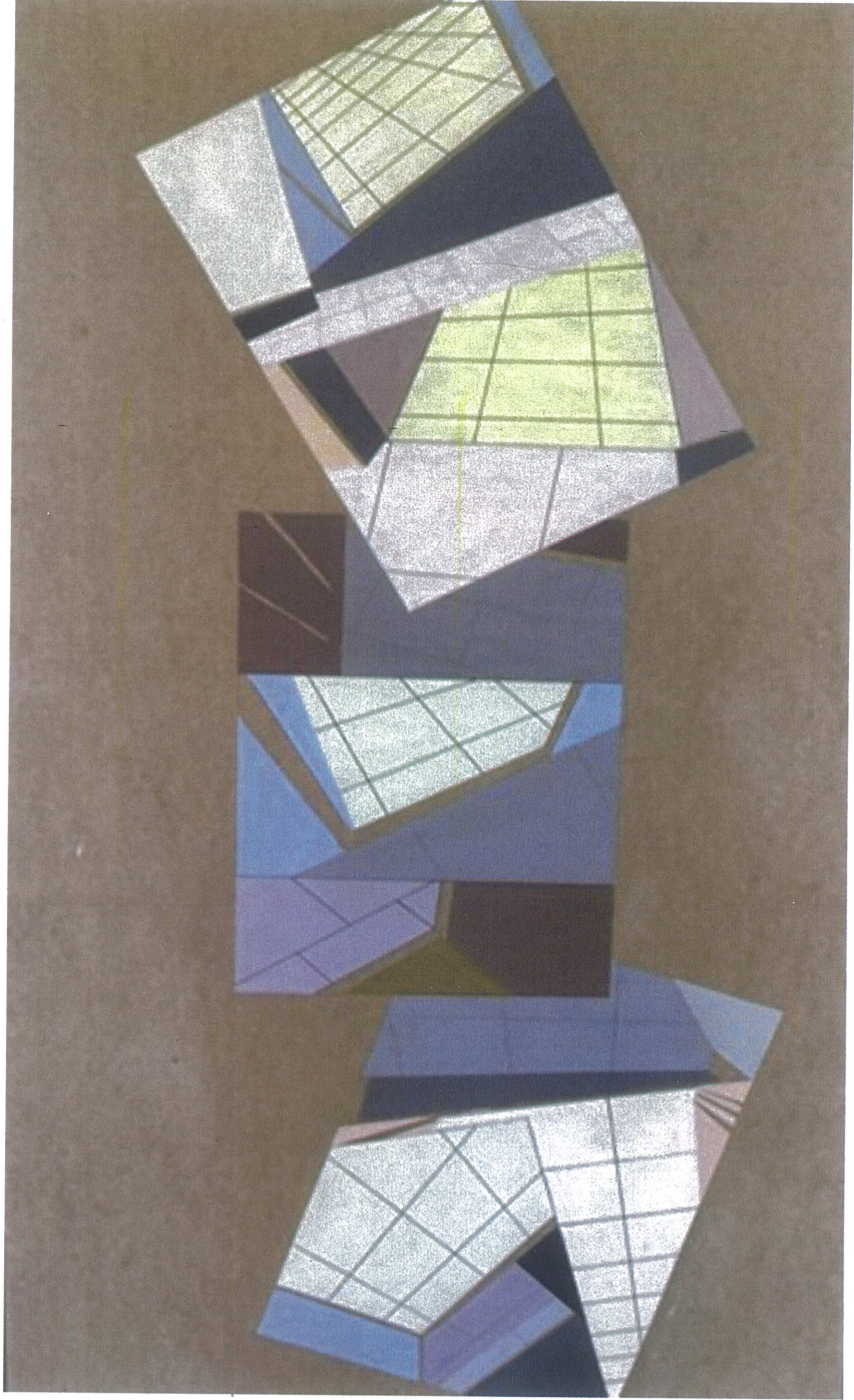
Resim 2.7. Ümmühan Kılıç, “Geçiş serisinden”, k.ü. yağlı boya, (70x 50 cm.), 2024

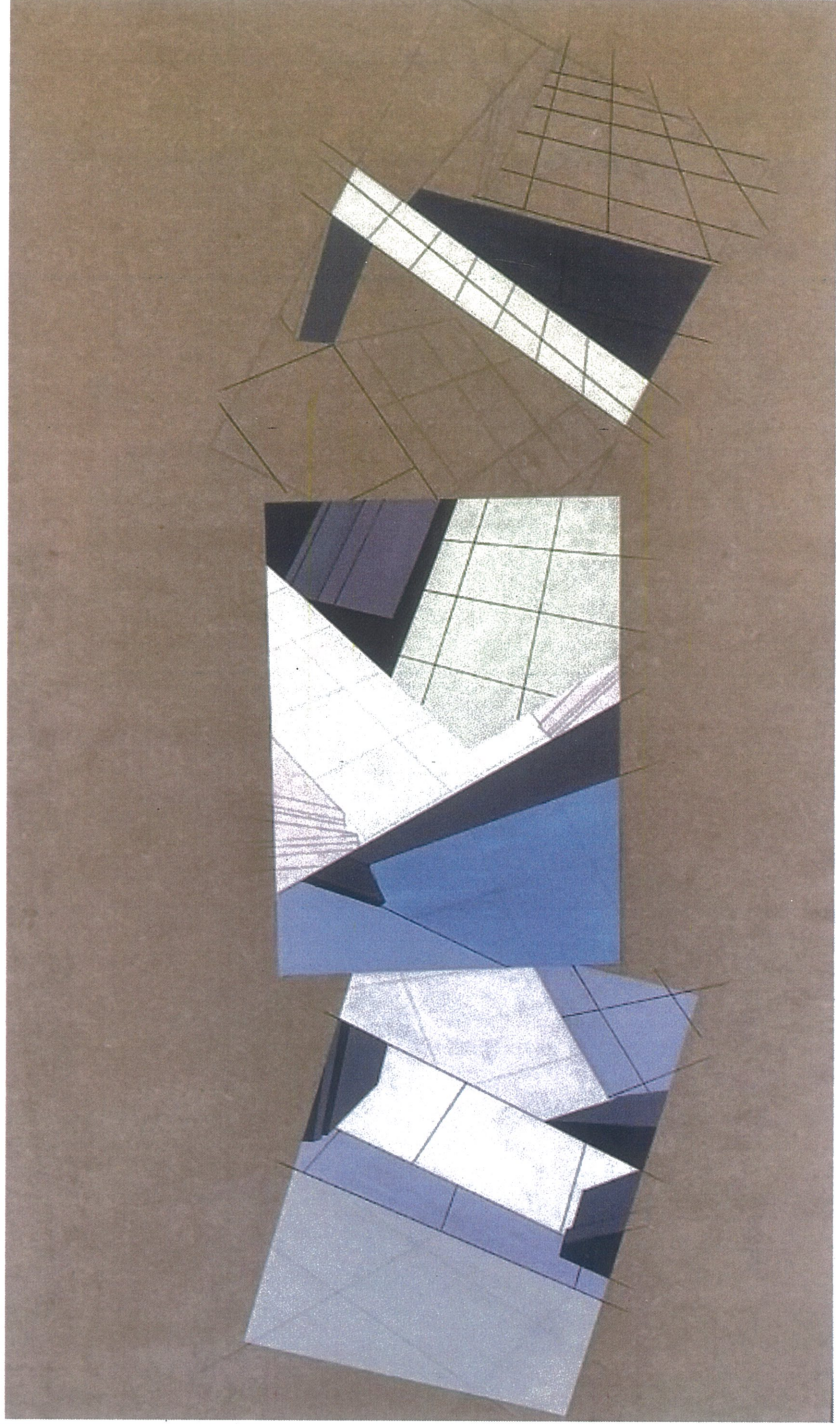
Resim 2.8. Ümmühan Kılıç, “Geçiş serisinden”, k.ü. yağlı boya, (70x 50 cm.), 2024

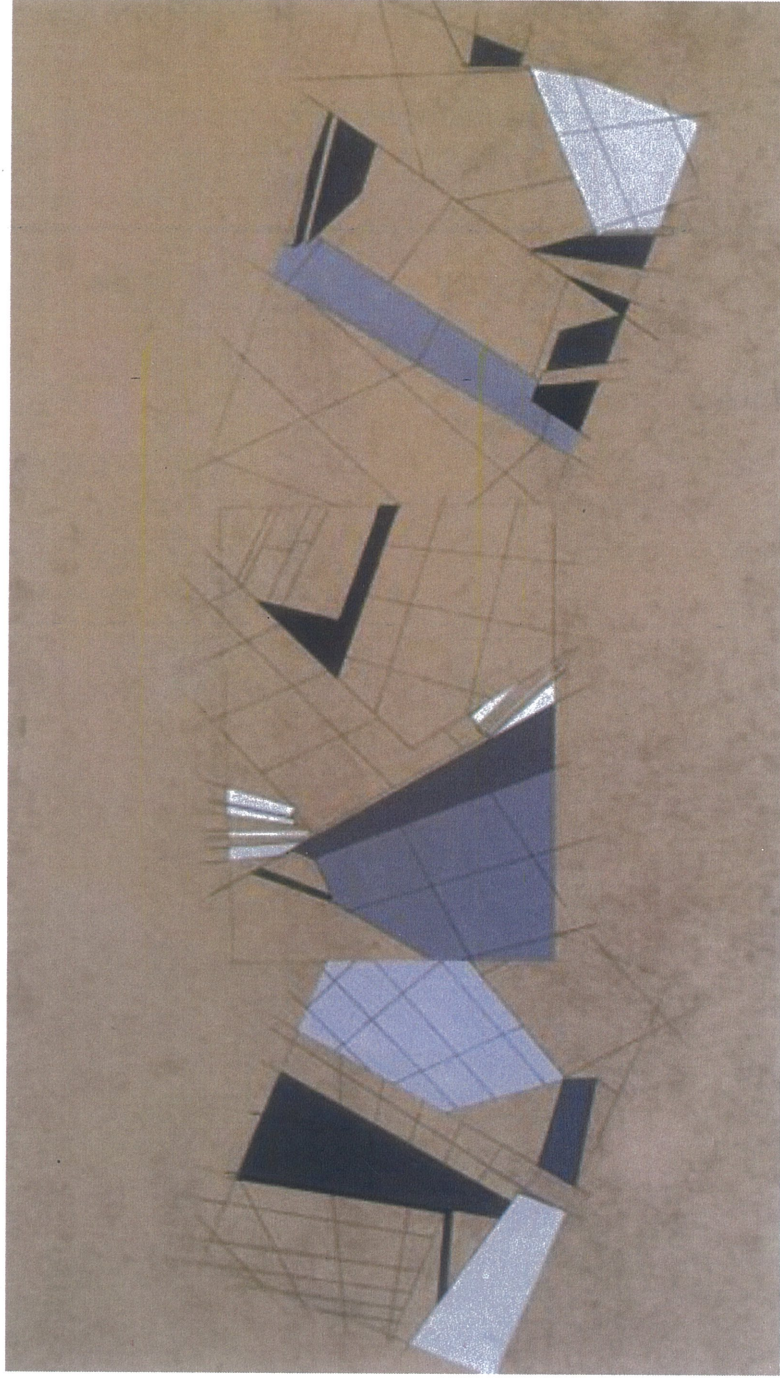
Resim 2.9.Ümmühan Kılıç. "Eşiktekiler", İn Situ/ Yerleştirme, 2024

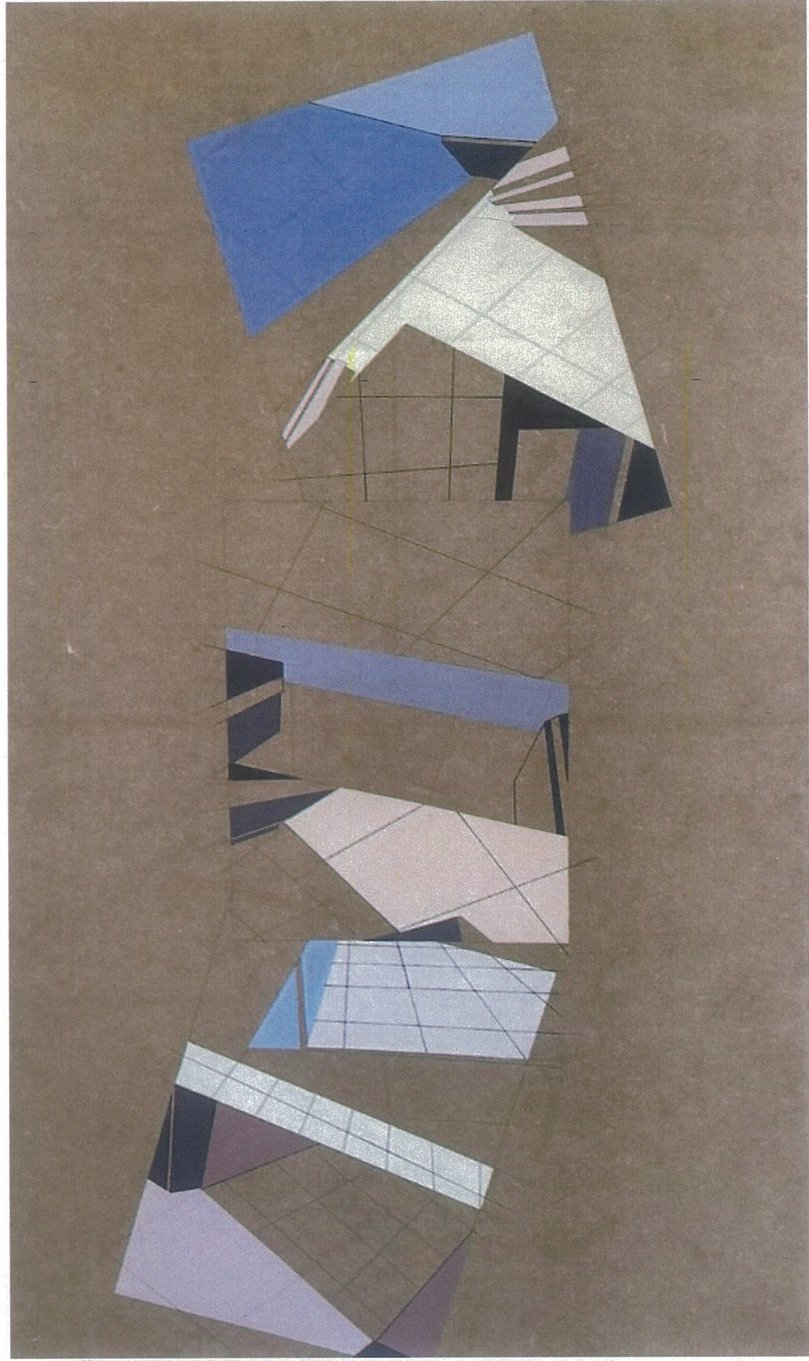
Resim 2.10.Ümmühan Kılıç. "Eşik 1" mdf üzerine karışık teknik, (150x80 cm), 2025.

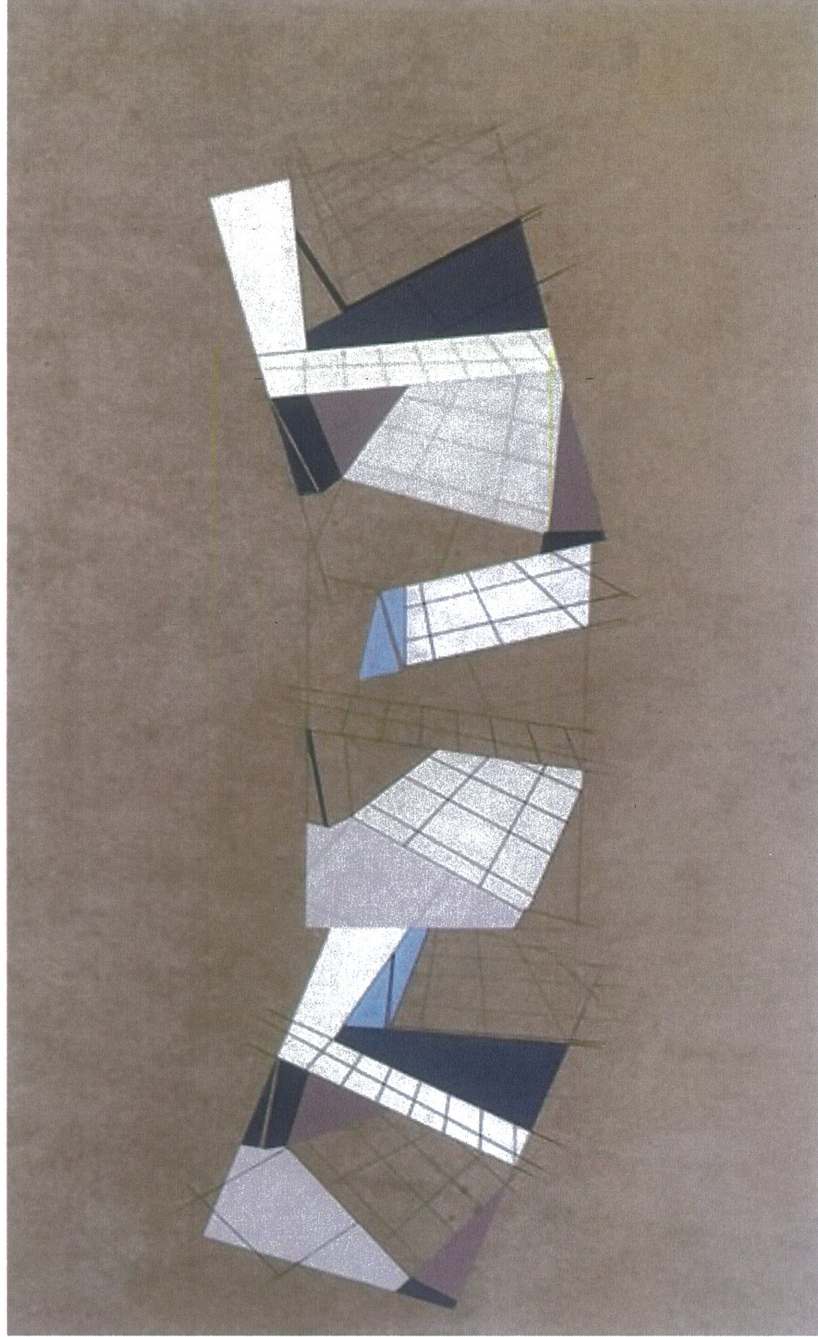
Resim 2.11.Ümmühan Kılıç. "Eşik 2A" mdf üzerine karışık teknik, (150x80 cm),
2025.

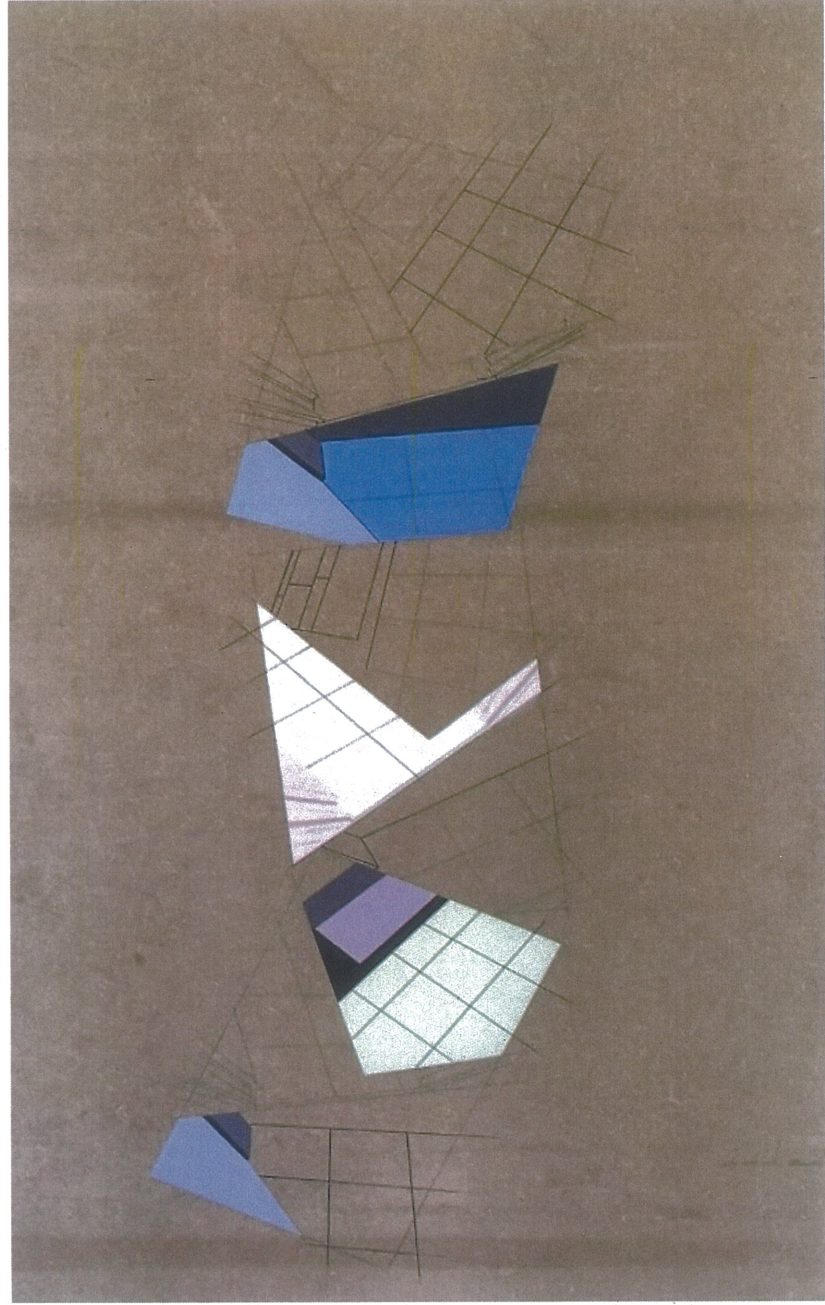
Resim 2.12.Ümmühan Kılıç. "Eşik 2B" mdf üzerine karışık teknik, (150x80 cm), 2025.

Resim 2.13. Ümmühan Kılıç. "Eşik 3A" mdf üzerine karışık teknik, (150x80 cm), 2025.

Resim 2.14.Ümmühan Kılıç. "Eşik 3B" mdf üzerine karışık teknik, (150x80 cm), 2025.

Resim 2.15.Ümmühan Kılıç. "Eşik 4" mdf üzerine karışık teknik, (150x80 cm), 2025.

Resim 2.16.Ümmühan Kılıç, "Eşik Atla(t)mak", Mezuniyet Sergisinden görünüm,
Haziran 2025, Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Sergi Salonu,
ERZURUM

KAYNAKÇA

- Canetti, E. (2006) Kitle ve İktidar. Çev. Gülşat Aygen. Ayrıntı yay. İstanbul.
- Çam,Z. (2010, 26 Temmuz) Halil Akdeniz Resim Sergisi, <http://www.dusle.com/icerik/index.php?p=37&kt=6&es=48>
- Çankaya, T. (2023). Oda Değiştirince Ne Yapacağını Unutmak: Kapı Eşiği Etkisi. <https://www.hiwellapp.com/blog/kapi-esigi-etkisi>
- Esra Y. (2016). Alternatif Bir Mekân Olarak Mimarlıkta Eşik Mekanları, yüksek lisans tezi -
- Ferguson, G. (1955). Signs&Symbolsin Christi,an Art. (2nd edition). Oxford University Press. New York
- Fontana, E. (2006), Victorian Doors Philosophy and Literature, Volume 30,Number 1, April.
- Hasol, D., (2009). Mimarlık Cep Sözlüğü, YEM Yayın, İstanbul.
- Kaya, F., (2010). Türk Kültüründe Eşik, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. <https://acikerisim.balikesir.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12462/12656#:~:text=Kap%C4%B1%20ve%20e%C5%9Fik%20insan%C4%B1n%20bar%C4%B1nma,i%C5%9Faret%20edilen%20bir%20k%C3%BClt%20mek%C3%A2n%C4%B1d%C4%B1r.>
- Kurt, F. (2008), We shall overcome, Erişim Tarihi: 22.08.2010
- Turner. V. (1969) Liminality and comunitas. The Ritual Process: Structure and Anti-Structure pp. 94-113, 125-30. <https://faculty.trinity.edu/mbrown/whatisreligion/PDF%20readings/TurnerVictor-%20Liminality%20and%20Communitas.pdf>
- Yılmaz Ç. (2010) Kapıların Resimde Yorumlanması, İnönü Üniversitesi, Yüksek lisans tezi <https://abakus.inonu.edu.tr/items/9d95dd65-9221-422e-884e-4cf675ef563e>